

Remissyttrande

Ert dnr KN2025/01042
Vårt dnr 2025_17

Klimat och näringsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se
susanne.classon@regeringskansliet.se
kn.rs@regeringskansliet.se

Stockholm, 2025-08-27

SOU 2025:14 – EN SKÄRPT MILJÖSTRAFFRÄTT OCH ETT EFFEKTIVT SANKTIONSSYSTEM

IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige har beretts möjlighet att lämna synpunkter på ovan nämnda remiss och vill framföra följande.

Inledning och övergripande ståndpunkt

IKEM är en bransch- och arbetsgivarorganisation som representerar ca 1 200 medlemsföretag inom kemi, Life Science, plast och materialbranscherna. Vi sysselsätter ca 70 000 medarbetare. Totalt står våra företag för drygt 20 procent av Sveriges export.

Våra medlemsföretag producerar bland annat viktiga insatsvaror som är nödvändiga i princip alla förädlingskedjor. Därför är företagens förmåga att bidra till sina kunders omställning en förutsättning för en lyckad omställning av samhället i stort. Företagen är utpräglat exportorienterade och utsatta för internationell konkurrens. En nyckel till framgång är global konkurrenskraft. Lika spelregler för industrin såväl inom som utanför Europa är en viktig förutsättning både för långsiktig tillväxt och omställning inom industrin.

Sammanfattande synpunkter

IKEM välkomnar den pågående översynen av det miljörättsliga sanktionssystemet samt de föreslagna åtgärderna för att motverka och bekämpa miljöbrottslighet som sker systematiskt i vinstsyfte och som i Sverige förekommer framför allt på avfallsområdet, men även inom handeln dels med vilda djur och växter, dels med vissa kemikalier. Ett välfungerande och rättssäkert prövningssystem, tillsyn samt utredning och lagföring av brott utgör en viktig förutsättning för att säkerställ

a efterlevnaden av miljölagstiftningen och för att långsiktigt värna vår gemensamma miljö och förutsättningarna för de seriösa verksamheter som följer miljölagstiftningen.

IKEM delar utredningens bedömning att ett effektivare regelverk – med skärpta straff för de allvarligaste överträdelserna, ett tydligare tillämpningsområde och stärkta verktyg för att förebygga, upptäcka och lagföra organiserad miljöbrottslighet – kan leda till betydande vinster, såväl miljömässigt som samhällsekonomiskt. En starkare miljörättslig reglering, som samtidigt präglas av rättssäkerhet och proportionalitet, lägger grunden för en hållbar och rättvis samhällsutveckling.

Samtidigt vill IKEM betona vikten av att nya regler utformas på ett sätt som gör dem praktiskt tillämpbara för de aktörer som berörs. Lagstiftningen måste erbjuda tydlighet och förutsägbarhet, inte minst för näringslivet, som förväntas agera miljömässigt ansvarsfullt inom ramarna för en komplex och tekniskt avancerad verksamhet. Verksamheter måste med rimlig säkerhet kunna förutse vilka handlingar som omfattas av sanktionsbestämmelser och vilka konsekvenser olika överträdelser medför. En otydlig eller svårtolkad lagstiftning riskerar att underminera såväl efterlevnaden som rättssäkerheten.

Miljösanktionsavgifter och proportionalitet

IKEM anser att miljösanktionsavgifter måste stå i proportion till överträdelsens allvar. Vi ser positivt på en översyn av avgiftsnivåerna men det är av avgörande betydelse att sanktionerna differentieras med hänsyn till verksamhetens art och risknivå. Inom plast- och kemisektorn förekommer stor variation i riskbild beroende på typ av ämne, hantering och tillämpningsområde. Sanktionerna får därför inte utformas så att de hotar verksamheters fortlevnad eller lägger hinder i vägen för innovation och teknikutveckling, men de ska naturligtvis på ett effektivt sätt kunna användas för de allvarliga miljöbrott denna utredning främst tar sikte på.

Vandelsprövning och rättssäkerhet

Vad gäller utredningens förslag om skärpta krav på vandelsprövning anser IKEM det vara rimligt att aktörer som hanterar potentiellt farliga ämnen genomgår en noggrann bedömning innan tillstånd beviljas. Prövningen måste dock ske med beaktande av grundläggande rättssäkerhetsprinciper: transparens, förutsägbarhet och proportionalitet. Det är särskilt angeläget att prövningen inte i praktiken utestänger nyetablerade företag från marknaden. Kriterier för skötsamhet och hantering av tidigare överträdelser bör vara klart

definierade, med angivna tidsramar, och det måste finnas tillgång till en rättssäker överklagandeprocess.

Förslaget om att införa ett kontantförbud vid avfallshantering kan utgöra ett ändamålsenligt verktyg för att försvåra ekonomisk brottslighet, men IKEM delar utredningens uppfattning att det inte är lämpligt med en särlösning på miljörättens område.

Bekämpning av organiserad miljöbrottslighet

Ett ökat samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter och tillsynsmyndigheter kan stärka kampen mot miljöbrott. Samtidigt krävs tydliga ansvarsgränser och mandat för att undvika överlappningar och rättsosäkerhet.

Det är viktigt att resurser tillförs för att förebygga, upptäcka och lagföra de mest skadliga gärningarna. För organiserad brottslighet är strängare straff inte alltid avhållande, men samhällets markering är avgörande.

När det gäller åtgärder för att stärka möjligheterna att upptäcka och utreda miljöbrott ser IKEM med tillförsikt på förslaget om ett utökat samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter och tillsynsmyndigheter. Ett sådant samarbete förutsätter dock tydliga ansvarsgränser och klara mandat, för att undvika överlappningar och rättsosäkerhet.

Kompetensutveckling inom rättsväsendet

IKEM stödjer förslagen om stärkt utbildning och kompetens hos domstolar och myndigheter. Förståelse för tekniska och branschspecifika förhållanden är en grundförutsättning för rättssäkra avgöranden.

Här ser vi en möjlighet till samverkan med näringslivet, som kan bidra med branschkunskap och praktisk erfarenhet.

Tillsynsmyndigheternas roller och ansvarsfördelning

IKEM vill understryka att skillnaden mellan tillsyn och brottsbekämpning måste upprätthållas. Dessa uppdrag har olika krav på arbetssätt och befogenheter.

Ett tydligt och rättssäkert regelverk kring rollfördelningen är nödvändigt

för att undvika gränsöverskridanden och för att säkerställa verksamhetens rättstrygghet.

En särskild miljöstrafflag och straffskalor

IKEM har inget att erinra mot förslaget att införa en särskild miljöstrafflag. En separat straffrättslig reglering för miljöbrott understryker brottens allvar.

Skärpta straffskalor för miljöbrott kan ha en avskräckande effekt men lika viktigt är att samhället tillser att tillräckliga resurser finns att förebygga och upptäcka de gärningar som sker inom ramen för de miljöbrott som utredningen är avsedd för. För dessa gärningsmän är inte alltid strängare straff avhållande, men ur ett samhälleligt perspektiv är det viktigt att markera mot den organiserade brottligheten, framför allt den som orsakar skada på människors hälsa och miljön.

Avfallshantering och cirkulära lösningar

IKEM understryka att regler om avfallshantering måste utformas med tydliga definitioner och rättssäkra ramar. Även om syftet är att bekämpa illegal hantering, får regelverket inte försvåra legitim och hållbar verksamhet. En pragmatisk lagstiftningsstrategi, som möjliggör teknisk utveckling och cirkulära lösningar, är nödvändig för att uppnå miljömålen utan att hämma företagsamhet och innovation.

Avslutande synpunkter

Sammanfattningsvis ser IKEM positivt på flera av de initiativ som presenterats i utredningen. Ett starkt, rättssäkert och ändamålsenligt miljörättsligt sanktionssystem gynnar både miljön och näringslivet. Vi hoppas att våra synpunkter kan bidra till en balanserad och välgrundad reform som stärker miljöskyddet samtidigt som den värnar innovation, tillväxt och företagens långsiktiga konkurrenskraft.

IKEM – Innovations- och kemiindustrierna i Sverige AB

Malin Johansson

Ansvarig Energi och Klimatfrågor